

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АУДИТУ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Ключові слова: інформація, аудит, інформаційне забезпечення аудиту управлінської діяльності, складові інформаційного забезпечення.

У сучасних умовах господарювання зростають вимоги до ефективності управління підприємствами, це в свою чергу обумовлює необхідність функціонування аудиту управлінської діяльності та підвищення якості його інформаційного забезпечення.

Стрімкий розвиток науково-технічного прогресу, впровадження інноваційних технологій, поява нових організаційних форм виробництва зумовлюють ускладнення процесу управління фінансово-господарською діяльністю підприємства, передбачають отримання своєчасної, достовірної, всебічної інформації, необхідної для ухвалення оптимальних управлінських рішень. Тому з метою ефективного управління бізнесом та підвищення якості контрольних функцій виникає нагальна потреба створення системи інформаційного забезпечення при проведенні аудиту управлінської діяльності суб'єкта господарювання, що підтверджує актуальність теми дослідження.

Удосконаленню теоретичних і практичних аспектів інформаційного забезпечення аудиту та, в цілому, контролю у системі управління підприємства присвячені наукові праці М.Т. Білухи, Ф.Ф. Бутинця, Н.Г. Виговської, О.О. Гасило, І.М. Дмитренко, М.В. Кужельного, А.М. Кузьминського, Є.В. Калюги, І.В. Маркіної, В.П. Пантелеєва, О.А. Шпіга. Значний науковий внесок у розвиток інформаційного забезпечення управлінського контролю в Україні зробили такі вчені, як В.Ф. Максимова, С.М. Петренко, І.В. Сіменко, М.Г. Чумаченко, В.О. Шевчук та інші.

Віддаючи належне науковому внеску зазначених вчених, слід зауважити, що питання розвитку аудиту в системі управління висвітлено тільки на етапі виконання управлінських рішень або в контексті лише внутрішнього контролю.

Відсутність наукового обґрунтування аудиту управлінської діяльності, як цілісно функціонуючої підсистеми контролю управлінських рішень у системі управління підприємства, визначає необхідність подальшого дослідження його концептуальних засад, організаційно-методичних основ, що є науковим підґрунтям побудови такого виду контролю управлінських рішень з метою оптимізації діяльності господарчої одиниці.

Тому метою даної статті є висвітлення проблематики методології у частині питань інформаційного забезпечення аудиту управлінської діяльності. Основними завданнями дослідження є:

- визначення поняття «інформаційне забезпечення аудиту управлінської діяльності»;
- створення класифікації складових інформаційного забезпечення за змістом;
- виявлення проблематики інформаційного забезпечення у нормативно-правовій площині та за об'єктами аудиту управлінської діяльності з метою створення ефективної системи інформаційного забезпечення, яка би задовольняла потреби користувачів при здійсненні контрольних функцій в практиці управління.

Організація і методика проведення аудиту управлінської діяльності визначається належним інформаційним забезпеченням аудитора про суб'єкт господарської діяльності.

Інформацією у контексті проведення аудиту слід вважати сукупність різних документів про стан і зміст об'єктів аудиту.

Під інформаційним забезпеченням аудиту управлінської діяльності можна розуміти певним чином упорядковану сукупність інформації, яка формується і використовується на різних стадіях процесу аудиту.

За визначенням окремих вчених, інформаційне забезпечення – це сукупність форм документів, нормативної бази і реалізованих рішень щодо обсягу, розміщення і форм

організації інформації, яка циркулює в системі автоматизованого оброблення економічної інформації чи в інформаційній системі» [1, с. 441].

На думку інших вчених, інформаційне забезпечення – це інформація, необхідна для управління економічними процесами, яка зберігається в базах даних інформаційних систем [10, с.124].

Низки науковців розглядають інформаційне забезпечення як сукупність усієї інформації, накопичення баз даних, їхню обробку і одержання вихідних результатів стосовно характеристики діяльності суб'єктів господарювання, або як динамічну систему одержання, оцінки, зберігання та переробки даних, що створена з метою вироблення управлінських рішень» [6, с.154].

Інформаційне забезпечення можна розглядати і як процес забезпечення інформацією, і як сукупність форм документів, нормативної бази та реалізованих рішень щодо обсягів, розміщення та форм існування інформації, яка використовується в інформаційній системі у процесі її функціонування [4, с.111].

Високо оцінюючи науковий добуток вчених при дослідженні поняття «інформаційне забезпечення» слід зазначити, що їх пропозиції не є альтернативними, служать доповненнями і уточненнями сутнісного навантаження цієї дефініції, та не мають протиріч при застосуванні терміну «інформаційне забезпечення» у контексті аудиту управлінської діяльності.

Інформаційне забезпечення аудиту повинно формуватися за принципами цілісності інформації, адекватності, гнучкості, адаптивності, стандартизації та уніфікації, можливості зіставлення та перевірки створених баз даних, з чим погоджується більшість вчених та науковців [2, с. 206, 4, с.111].

Завданням інформаційного забезпечення аудиту є інформування учасників аудиторського процесу про стан та функціонування підконтрольного об'єкту.

За змістом складові інформаційного забезпечення аудиту управлінської діяльності можна представити у вигляді схеми (Рис. 1)

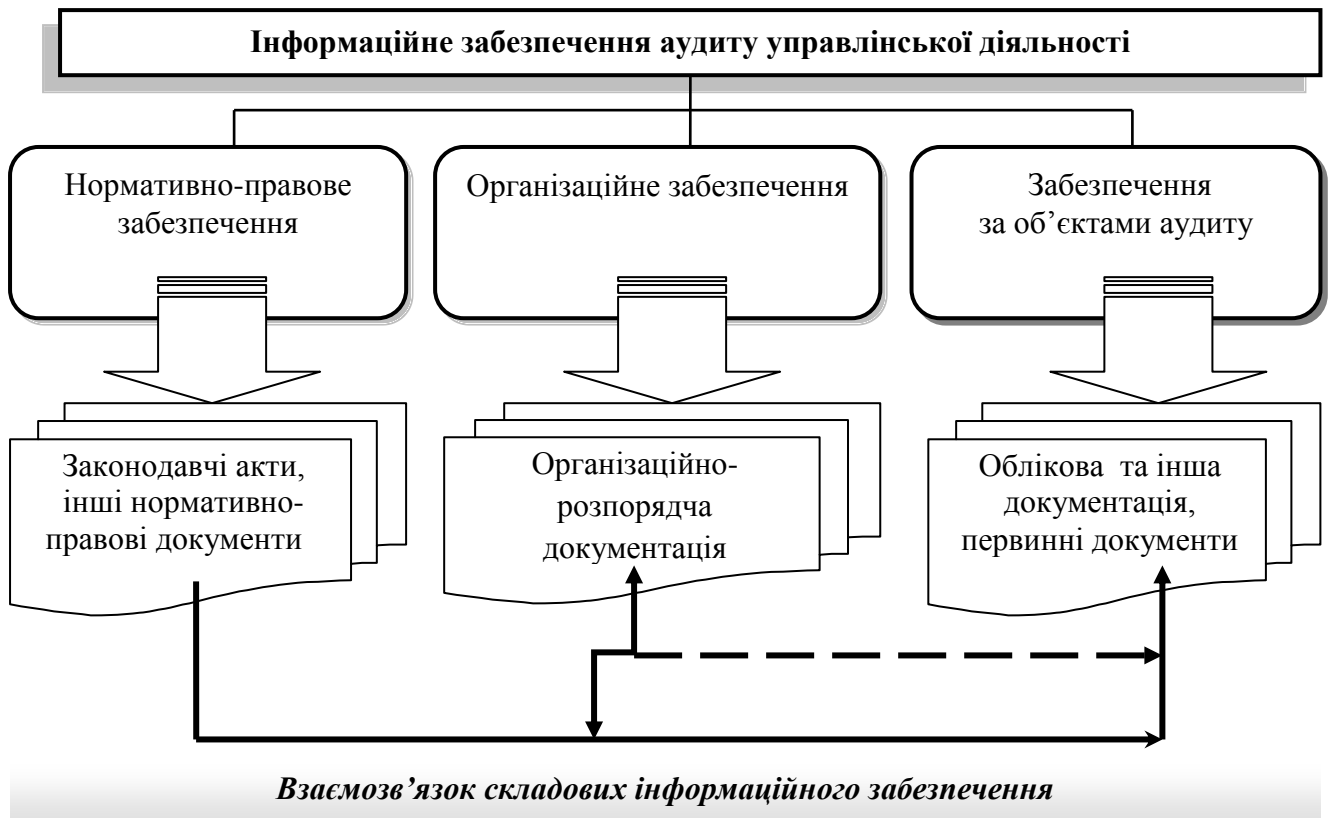

Рис. 1. Класифікація складових інформаційного забезпечення аудиту управлінської діяльності

Для виявлення проблематики інформаційного забезпечення аудиту управлінської діяльності доцільно більш детально розглянути зміст інформаційного забезпечення за його складовими.

Так, нормативно-правові засади здійснення аудиторської діяльності в Україні регламентовані Законом України «Про аудиторську діяльність в Україні», Господарським кодексом України, які містять тільки загальні вимоги щодо здійснення аудиторської діяльності та спрямовані на створення системи незалежного фінансового контролю з метою захисту інтересів користувачів фінансової та іншої економічної інформації, тому невирішеним питанням залишається нормативно-правове тлумачення аудиту управлінської діяльності.

Термін «аудит» у нормативно-правовому аспекті розглядається тільки як перевірка даних бухгалтерського обліку та показників фінансової звітності з метою висловлення незалежної думки аудитора про достовірність обліку та звітності в суттєвих аспектах, про відповідність вимогам законів України, П(С)БО або інших правил (внутрішніх положень суб'єктів господарювання), що не відповідає сучасним реаліям економічного контролю у сфері управління підприємством у зв'язку з обмеженням об'єктів аудиту.

Необхідно відмітити наявність суттєвих протиріч між загальним визначенням сутності аудиту за законодавчими нормами та таким видом аудиту, як аудит управлінської діяльності.

Аудитом управлінської діяльності можна вважати процес перевірки й оцінки господарських явищ і фактів з метою висловлення незалежної думки аудитора про ефективність управління підприємством, надання рекомендацій щодо економічного й більш продуктивного використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, досягнення кінцевого фінансового результату і програмних цілей у процесі управління суб'єкта господарської діяльності.

Дефініція «аудит управлінської діяльності» має багатовекторну функціональну спрямованість на відміну від законодавчо регламентованого терміну «аудит», сутнісне навантаження якого зводиться до перевірки даних бухгалтерського обліку та показників фінансової звітності.

Слід відмітити, що окремі завдання аудиту управлінської діяльності регламентовані спеціальними нормативно-законодавчими актами.

Так, рішенням Аудиторської палати України від 22.12.11р. за № 244/14 «Про Перелік послуг, які можуть надавати аудиторські фірми» затверджені види аудиторських послуг [9]. Огляд цього переліку послуг дозволив визначити, що послуги у сфері аудиту, які включають завдання з надання впевненості, задекларовані як послуги, що не є аудитом чи оглядом історичної фінансової інформації, однак по суті вони є об'єктом аудиту управлінської діяльності.

Так, послуги з оцінки та аналізу ефективності використання виробничих потужностей, функціонування системи управління, інформаційних систем (технологій), системи матеріального стимулювання й оплати праці персоналу, систем управління персоналом, корпоративного управління передбачають проведення перевірки ефективності управлінських рішень або окремих господарських процесів (операцій), за результатами якої висловлюється незалежна думка аудитора про стан об'єктів оцінки, результати господарської діяльності.

Аудиторська діяльність у сфері економічного контролю регулюється стандартами аудиту, тобто, документами, що формують єдині базові вимоги, питання методології та основні принципи до проведення аудиту.

У зв'язку з тим, що Міжнародні стандарти аудиту визначають лише загальні підходи до проведення аудиту, унаочнюють основні питання методології аудиту, не вирішеною залишається проблематика концептуальних засад та методичного забезпечення аудиту управлінської діяльності.

Результати аналізу нормативно – правового забезпечення вітчизняного аудиту (законодавчі акти → інші нормативно-правові акти → стандарти аудиту) свідчать про те, що на сучасному етапі законодавство про аудиторську діяльність потребує удосконалення у частині тлумачення понятійних категорій дефініції «аудит управлінської діяльності», концептуальних засад та методичного забезпечення аудиту управлінської діяльності.

Організаційне забезпечення аудиту управлінської діяльності включає організаційно-розпорядчу документацію, яка формується на підставі діючих законодавчих та інших нормативно-правових актів в залежності від видів діяльності підприємства, його організаційно-правової форми, форми власності та інших аспектів. Організаційно-розпорядчі документи підприємства повинні відповідати уніфікованим формам документів, встановленим державними стандартами на документацію та іншими нормативно-правовими актами, що містять вимоги до побудови форм і правила створення документів. Організаційна складова інформаційного забезпечення має бути орієнтована на створення економічної структури інноваційного характеру з визначеним колом повноважень і можливостями у сфері документального функціонування.

До організаційної документації будь-якого суб'єкта господарювання можна віднести статутні документи, положення, правила, інструкції та інші документи, які встановлюють загальні вимоги щодо діяльності підприємства.

До розпорядчої документації слід віднести постанови керівництва, розпорядження, доручення, вказівки, накази, рішення, внутрішні стандарти управління та інші документи, що визначають основні функціональні напрями діяльності установи, перспективні плани, керівництво з систем менеджменту, положення про підрозділи та порядок їх взаємодії, функціональні повноваження працівників, плани проведення контролюючих заходів та інше.

Отже, організаційно-розпорядча документація та моніторинг її використання в процесі прийняття рішень та реалізації основних функцій управління є необхідною складовою інформаційного забезпечення при здійсненні аудиту управлінської діяльності.

Основою інформаційного забезпечення аудиту управлінської діяльності можна вважати економічну інформацію, що характеризує фінансово-господарську діяльність суб'єктів контролю та документально підтверджується у облікових підсистемах. В залежності від об'єктів аудиторської перевірки інформаційне забезпечення підлягає своєрідній диференціації.

Необхідно зауважити, що у зв'язку з тим, що не існує законодавчої регламентації документального забезпечення діяльності в сфері управління та, відповідно, в аудиторській діяльності щодо перевірки та оцінювання об'єктів управління, суб'єктам господарювання варто створити таку модель облікової політики підприємства, в якій би враховувались вимоги до створення особливого документального забезпечення об'єктів управлінської діяльності.

Побудова такої моделі в сучасних умовах господарювання сприятиме:

- організації адекватного документування управління, яке базуватиметься на принципах нормативно-правової регламентації процесів основних функцій управління;
- уніфікації і стандартизації системи документації;
- розробки програмних засобів щодо оптимізації документальних потоків відповідно до рівнів і завдань управління;
- створення системи підготовки фахівців у сфері документального забезпечення процесу управління;
- ефективній організації інформаційного забезпечення аудиту управлінської діяльності та іншим видам контролю.

Результати проведеного дослідження дозволяють дійти висновків, що вирішення проблематики інформаційного забезпечення на законодавчому рівні та за об'єктами аудиту управлінської діяльності сприятиме створенню ефективної системи інформаційного забезпечення, яка задовольнить потреби користувачів при здійсненні контрольних функцій в процесі управління підприємством.

На сьогоднішній день складаються досить сприятливі умови для того, щоб аудит управлінської діяльності продемонстрував свої широкі методологічні можливості і довів свою необхідність системі управління щодо створення могутнього інструменту підвищення ефективності управлінського процесу.

Література

1. Геєць В. М. Стратегічні виклики ХХІ століття суспільству та економіці України: в 3 т., Т.1: Економіка знань – модернізований проєкт України / за ред. В. М. Геєця. – К.: Фенікс, 2007. – 542 с.
2. Гребешков О. Н. Інформаційне забезпечення діяльності підприємства: інформаційні потреби та джерела їх задоволення / О. Н. Гребешков // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – № 6. – Т.3., С.205–208.
3. Закон України “Про аудиторську діяльність” від 08.06.93р.// ВР – 93. – № 23. – С. 243. // www.rada.kiev.ua.
4. Корицька О.І. Макроекономічний підхід до вивчення інформаційного забезпечення оцінювання діяльності промислових підприємств України, 2012, с.111-115 // ena.lp.edu.ua.
5. Международные стандарты аудита и Кодекс этики профессиональных бухгалтеров - М.: ICAR, 2000.
6. Петренко С.М. Методичні засади інформаційного забезпечення внутрішнього контролю / Петренко С.М. // Торгівля і ринок України: темат. зб. наук. пр. – Донецьк: ДонНУЕТ, 2009. – Вип. 26. - Т.2. - С.152-158.
7. Рішення Аудиторської палати України від 18 квітня 2003 року за №122 // zakon.pau.ua/doc.
8. Рішення Аудиторської палати України від 30.11.06р. за № 168/7 // zakon.pau.ua/doc.
9. Рішення Аудиторської палати України від 22.12.11р. за № 244/14 // apu.com.ua/files/ris.
10. Шморгун Л. Г. Менеджмент організацій: навч. посіб. / М. З. Шморгун. – К.: Знання, 2010. – 530 с.